

"El pas del temps no ha estat tan dolent"

Fa vint-i-cinc anys Alfons Cucó publicava 'El valencianisme polític'. Un quart de segle després, el seu autor abandona la carrera política en el PSOE (com a senador, eurodiputat i assessor de l'ONU), torna a les aules i en parla, del llibre i d'altres coses.

Què sent un autor quan assisteix a un acte pel vint-i-cinquè aniversari de la publicació d'un llibre seu?

—Es una sensació molt forta, la primera que m'ha fet veure com ha passat el temps, el personal i també l'històric. Traus el nas al carrer i veus que res

és igual que aquelles coses que reflectien una certa realitat quan jo prenia el bolígraf per escriure aquell *totxo*. Ha canviat tot, i no ho dic amb una consciència catastrofista. En aquest quart de segle, malgrat l'enorme quantitat d'assignatures pendents que té aquest país, crec que s'ha avançat moltíssim. Recorde una imatge i l'aprofite per fer un petit homenatge als benemèrits germans Codonyer. Ells tenien una empreseta que es deia Difusora General de Cultura, que es dedicava a distribuir els quatre llibres, literalment n'eren quatre, que estaven escrits en català. Muntaven una paradeta en la Plaça Redona on exposaven quinze o vint llibres. Calia veure la cara d'estupefacció del personal quan veia que en la seua llengua de cada dia es podia escriure llibres: "però està en valencià? i està en valencià tot?". Quan veus això des de la perspectiva de la quantitat de llibres que s'han publicat, de l'entrada del valencià en les escoles, amb resistències anecdòtiques i prefabricades, quan veus que arriben a la Universitat persones que han fet l'ensenyament en la llengua del país i que poden parlar de Pla i Fuster, d'Espriu i Estellés, comproves que el pas del temps no ha estat tan dolent com de vegades pensem.

—En quin context va escriure *El valencianisme polític*? Què el va motivar a fer-ho?

—És fruit d'una meditació meua i de converses amb els amics i companys, com Manuel Ardit, Vicent

Àlvarez i Eliseu Climent, que arribaven a una universitat de començament dels anys 60 que estava en procés de canvi. Era un món amb una certa renovació on hi havia professors d'una quarantena d'anys, amb els quals es va establir una complicitat evident. Els professors havien començat a canviar la universitat i no-

saltres connectaven amb ells en un doble sentit: en el descobriment del país i en el de la modernitat. Podies parlar del país amb Reglà, per exemple, i també dels grans historiadors francesos de l'època: Lucienne Fevre, Pierre Vilar, i altres que en aquell moment pràcticament ningú no coneixia. Era una manera de passar la frontera, i això era especialment valuós per a molts, com jo mateix, que estiguérem privats de passaport.

Per altra banda, és inevitable parlar d'una figura com la de Fuster i la seua obra. Amb aquesta doble influència, alguns de nosaltres ens plantejàrem què fer. En el terreny polític férem el Partit Socialista Valencià i en el professional, com a estudiant d'història, jo volia redescobrir els senyals d'identitat del col·lectiu. Ens sentíem molt compromesos amb el país i al mateix temps ens inventàvem una certa realitat nacional, però per a mi la pregunta era: som els primers o els únics que hem tingut aquesta sèrie de preocupacions? o hi havia algú

abans? Buscàvem en la història les arrels del nostre pensament contemporani. Volíem saber les respostes que a un mateix problema en unes altres coordenades històriques havien donat altres generacions.

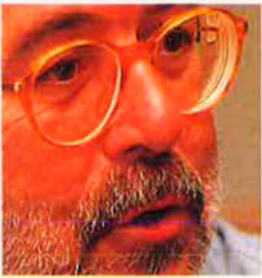
—El llibre està esgotat, el reeditaria com han suggerit algunes veus?

—És un sentiment contradictori. Per una banda em fa goig i sé que no diria coses molt diferents perquè la història és la que és, però sí que en variaria l'estil, en-

"Quan veus que arriben a la Universitat persones que han fet l'ensenyament en la llengua del país i que poden parlar de Pla i Fuster, d'Espriu i Estellés, comproves que el pas del temps no ha estat tan dolent com de vegades pensem."

RAFA GIL

tre altres coses perquè crec que ara escric millor que fa vint-i-cinc anys. Però ara em costaria molt posar-me a reescriure el llibre. Potser si l'oportunitat es presenta, podria afegir un pròleg i fer alguna reflexió sobre per què la generació del valencianisme de dreta va fracassar o per què el valencianisme republicà va prendre determinades interpretacions.

—*Em podria fer un avançament? Per què va fracassar la dreta valencianista de pre-guerra?*

—És complicat. Tenim encara pendent, entre moltíssimes coses, una anàlisi ben feta del que han estat les classes dominants en aquesta ciutat i en aquest país en els últims cinc-cents anys. Crec que aquest país és com és, entre altres coses, perquè unes determinades

classes, ja des del segle setze, van prendre unes actituds distintes a les que havien tingut anteriorment. Per una banda, l'església, a més d'un moviment apostòlic i en això no entraré, ha estat un estament privilegiat en aquest país i a tot Europa. Poques persones deuen haver tingut al País Valencià la concentració de poder que va tenir, per exemple, el patriarca Ribera. Era virrei del regne i patriarca de València, concentrava el poder civil, militar i polític, i religiós i era natural de Sevilla, i això no és anecdòtic. L'església valenciana es castellantitzà brutalment a partir del segle XVI i això legítimament la castellantització i la presa d'actituds nacionals contràries a aquest país. Per una altra banda la noblesa del país desapareix gairebé durant el segle XVI perquè es fon amb la castellana. A mi m'agrada molt la història comparada i així he comprès per què Polònia ha pogut mantenir la seua identitat nacional davant de russos, austríacs o prussians: perquè la noblesa polonesa i l'església han mantingut la identitat de la seua nació. Sense aquest suport, Polònia ja no existiria com a tal. Les classes dominants valencianes no han fet, ni de bon tros, aquest paper i això va provocar un fenomen de mímesis, d'imitació de les classes populars a les dominants. I finalment ens trobem la gran implicació entre el món econòmic valencià i el món econòmic espanyol. Amb aquestes actituds es va produir una espanyolització evident, com a mínim en les superestructures.

—*I al poble, com li arribava aquest fenomen?*

—Li arribava com li arribava. Jo sempre cite les coses que escrivia fa quatre dies Don Vicente Blasco Ibáñez, per exemple en boca del Tio Paloma: "l'estat, qui és eixe senyor?". El ciutadà valencià ha estat sotmès a una doble tensió, d'una banda sentia que l'estat no era una cosa d'ell, que servia per fer la mili a Cuba o a Àfrica on moria de febres. I de l'altra era obligat a integrar-s'hi. Això fa que el país estiga com

està, i ha provocat la creació d'aquest confús valencianisme temperamental, extraordinària troballa del meu amic Toni Arinyo.

—*Parlàvem del fracàs de la dreta valencianista dels anys trenta.*

—És una generació amb persones com Ignasi Villalonga o Joaquim Reig, provinents de les classes benestants valencianes, enlluernades per l'obra d'un gran polític que és Francesc Cambó, que encarnava, entre altres coses, un sentit d'aglutinació d'una societat civil molt més vertebrada que la nostra, que és la catalana. Prat de la Riba i Cambó representen aquest aglutinament i transmeten la sensació que eren una generació que havia nascut per a governar, per a go-

vernar Espanya. Eren els únics que se sentien capaços de modernitzar aquella carcassa arcaica que era l'estat espanyol de començament de segle. Reig i Villalonga volen seguir l'exemple però són dos *outsiders*, són dos senyors que el seu cos social no segueix perquè els sectors de la dreta econòmica valenciana es trobaven com peix en l'aigua dins una Espanya caciquil i endarrerida.

—*I per l'esquerra? Quin és el significat real del diputat estatal d'Esquerra Valencianista i els cinc regidors a València del Partit Valencianista d'Esquerres, obtinguts el 1936?*

—Vicent Marco Miranda, el diputat, i els regidors, jo tendesc a pensar que tenien darrere molt menys del que sembla. Marco Miranda era un vell polític procedent del blasquisme que decidí tallar i prendre un altre camí: Esquerra Valenciana. Si va ser diputat, va ser en bona part perquè estava dins el pacte del Front Popular. Sense aquell pacte que buscava la unitat

del centre-esquerra, jo entenc que el valencianisme no hauria tingut un suport suficient per traure un diputat.

—*S'ha exagerat la desconexió entre la seua generació i el valencianisme de pre-guerra?*

—La generació nostra té, per raons socials, poc a veure amb el valencianisme de pre-guerra. Pertanyem a unes classes socials que no són les mateixes i naixem en unes condicions polítiques ben diferents. No més tenim algun contacte personal amb algun testimoni del valencianisme polític com Sanchis Guarner. Però el seu cas era una mica excepcional perquè la majoria del nacionalisme de la pre-guerra o va despaïèixer a l'exili o anorreat pel pes del franquisme. És cert que hi ha un trencament enorme. Nosaltres teníem unes senyes d'identitat diferents: una universitat renovellada i un Fuster

—*Parle'm de la influència de Fuster.*

"Vicent Marco Miranda, el diputat d'Esquerra Valenciana, i els regidors del Partit Valencianista d'Esquerres, jo tendesc a pensar que tenien darrere molt menys del que sembla."

—Fuster és un intel·lectual com no n'hi havia cap altre al País Valencià. Per trobar alguna persona de la seua significació cal anar al segle XVIII, al senyor Gregori Mayans i Ciscar, un il·lustrat solitari que està en l'Oliva del XVIII, com Fuster en la Sueca del XX. Fuster, redescobreix la catalanitat del país, tema llarg i complicadíssim, i formula tot el seu edifici intel·lectual i civil sobre la cèlebre expressió de *Nosaltres els valencians*: "dir-nos valencians és la nostra manera de dir-nos catalans". Això afecta profundament la nostra generació.

—Però també provocà reaccions virulentes.

—La discussió sobre la catalanitat del país és estratègica per a la caverna: s'adonen que han trobat un filó adequat per a poder-lo explotar de la manera tan absolutament mesquina com ho han fet, per impedir el recobriment de les senyes d'identitat del país i per impedir que el País Valencià es pugua convertir en una peça

important de l'Espanya democràtica. L'anticatalanisme ha estat un anticatalanisme de defensa de les classes castellanitzades, dels interessos castellanitzats, i ha trobat per això l'estratègia oportuna: enfrontar el valencianisme temperamental amb el valenciansime il·lustrat i no ha estalviat ni la mentida sistemàtica, ni la neteja cultural. Això es va fer en l'època de Franco amb tot el poder que teien al seu abast i després amb altres mecanismes, amb un diari com *Las Provincias*, i ara utilitzant els elements públics que tenen al seu favor i que els han donat els ciutadans.

—Per què van fracassar els moviments valencianistes que es crearen en la clandestinitat?

—Els primers moviments clandestins dels anys seixanta tenien la il·lusió que es podia reproduir el món del valencianisme de la pre-guerra en el joc polític, però en eixir del món de la política-ficció de la clandestinitat a la realitat, amb la data de les eleccions del 15 de juny del 1977, vam veure que la gent capaç de votar partits valencianistes era el 4% o el 5% del país.

—Projectes?

—Espere que en un any puguen arribar al carrer dos llibres. Un que he preparat amb Santi Cortès i serà un epistolari valencià de l'exili i la resistència, i un altre sobre les meues experiències a Europa, titulat 'Geopolítica, nacionalisme i drets humans al Mediterrani Oriental'. De moment em queden sis mesos per a tornar a les aules. Mai no havia tingut tant de temps lliure.

tals s'han ocupat de crear-les, com la del 5% per obtenir representació parlamentària a les Corts valencianes.

—Això es dona al País Valencià i a Nova Zelanda.

—Però no en cap cap altra comunitat autònoma.

—Jo no la justifique; si de mi haguera depès jo no l'hauria col·locada. però amb un diputat o dos a les Corts valencianes es pot fer ben poca cosa. Cal partir d'unes altres premisses i no s'ha de satanitzar ningú, jo crec que cadascú ha pres l'opció que li semblava convenient i això és una opció democràtica.

—Li ha decebut el treball polític?

—És una pregunta molt difícil, tot i que no tinc massa raons per estar molt content. Alguna vegada, no sé quan, faré un balanç públic de la meua vida personal i política, que no ha estat fàcil. Ha estat plena de contradiccions, que jo assumesc. Si no ho fera seria un innocent.

Entre el PSPV i la UDPV.

Aleshores hi hagué dues opcions. Uns pensàrem: no seria més eficaç entrar en els partits estatals, valencianitzar-los, federalitzar-los i des d'aquesta tasca poder arribar a un govern valencianitzador? Uns altres, també valencianistes, pensen que aquest punt de vista és equivocat i s'ha de mantenir una estructura partidària perquè només així es pot fer valencianisme polític.

—No pareix que l'opció de valencianitzar els partits estatals haja tingut molt d'èxit, entre altres coses són els responsables del marc legal, com l'estatut, que tants problemes crea.

—Sí, però s'ha aconseguit certa valencianització. Sense aquesta tasca, no solament en el PSOE, sinó també en el PCE, estic segur que la realitat seria molt pitjor. De l'altra banda les forces independents no han pogut passar unes barreres mínimes.

—Entre altres coses perquè els partits esta-

RAFA GIL

Jordi Sebastià